

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Főiskola.

Megjelen havonta két szám.

Felölő szerkesztő:

SZOMBATI SZABÓ ISTVÁN.

Társ-szerkesztők:

BALLAY GYULA, GYÖRÉK JÓZSEF, HERBÁLY GYULA,

Kiadóhivatali főnök: **Horkay Gyula.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 5 korona.

Fél évre . . . . . 2 kor. 50 fill.

Ifjuságl egyesületeknek . . . . . 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak . . . . . 3 korona.*

Egyes szám ára: 40 fillér.

Széchenyi.¹

„Egy gazdag élet fejlődése, küzdelmei, hatása nemzete életére, szomorú vége — egyike a legérdekesebb jelenségeknek.“ Valóban állanak Grünwald Bélának e szavai, melyekkel Széchenyiről szóló kitűnő tanulmánya egyik fejezetét bevezeti: egy oly élet, mint a Széchenyié, tudóst és költőt egyaránt lebilincselhet, mert oly problémákra lel benne, aminőket a szűk körben mozgó egyének élete nem tár soha elé. Az ily gazdag életnek még az alapelve sem oly egyszerű, mint az az első pillanatra látszanék, a részletekben való vizsgálatnál pedig oly egymásnak ellentmondó tények, következetlenségek és ellentétek tűnnek ki, hogy az egyéniség teljes megértése valóban nehézzé válik. Ámde ez szinte szükségszerű: a nagy ember is fejlődik s a fejlődés útja igen sokszor a megelőzően vallottak feladásán és megtagadásán vezet keresztül. És akkor, amidőn ez az egyéni természet még a lehető legkomplikáltabb is és amidőn az ész nevében követelt reformjait a fennálló lehető kimélésével akarja a valóságba átültetni, minden összeütközés lehető kikerülésével, mert „gyengének tartja a maga nemzetét minden rázkódás elviselésére“ — akkor még inkább nehéz problémát ad azon komplex élet vizsgálata, amelyet gróf Széchenyi István élt át.

Ez élet hordozójának külsőleg és annyi tényében, de önvallomásszerű naplóiban, majd pedig életének végtelenül szomorú, tragikus véggel záródó utolsó évtizedében megnyilvánuló ellenmondásait fejtegetessék csak a pszichológusok! A Kemény Zsigmondok és

a Grünwald Bélák tolla méltó e problémák boncolgatására! De nekünk, a társadalmi és gazdasági élet jelenségeivel foglalkozóknak is ad problémát ez az élet. Vagy nem probléma-e az, hogy egy főnemes, aki idegenben születik, nagyrészt idegenben s proaktívnek nem mondható hivatásban tölti el élete jó részét, válik politikai és gazdasági újjáteremtőjévé korának és elmaradt hazájának? S nem probléma-e első sorban az, hogy egy főnemes, kora előkelő csalá dai közül úgyszólván az elsőből származó, egy ízig-vérig arisztokrata, lesz a magyar köznemességnek és a városi polgárságnak vezére s a köznemesi és polgári osztálytudat első felébresztője? S nem probléma-e az, hogy a saját korában legmerészebb újtónak tartott reformer — halála után félszáz évvel — miképen sajtótíródik ki a konzervatív, sőt sokszor reakcionárius irányzatok számára vezérül s miképp homályosíttatik el szántszándékkal e nagy reformer életéből és működéséből mindaz, ami ma is még csak reformtörekvésként a lelkekben vágy gyanánt él, de valóságban még mindig nem létezik s miképp megy át a köztudatba a Széchenyi neve jelszóként oly mai törekvésekkel kapcsolatban, amelyeknek legtöbbször nem csak hogy semmi közük sincs a Széchenyi reformeszméihez, de azok egyenes ellentétei?

* * *

Amit más helyen már elmondottam Marxról s róla és benne a valóban zseniális emberekről, ugyanazt kell alkalmaznom Széchenyire. A Madách Luciferének szavai, amelyek a korról, mint egy folyamról szólnak, amelyek csak úszója s nem vezére az egyén, a nagyokról, kik hatnak, mert megértik századukat s a hajnalhasadásról, amely nem a

¹ Széchenyi István halálának 50 éves fordulója alkalmából hallgatóim előtt tartott előadásom kivonata.

kakas szavára jön elő s a kakas csak azért kiált, mert hogy virrad, az egy embernyomot előre látókról, kik gúnytól környezetten élnek s köztük dereng fel az új gondolat, mit' utódaik az utca-léggel gondtalan szívnak majd — ezek a szavak tán Széchenyire alkalmazhatók legjobban a magyar história nagy egyéniségei között. Megérteni mindazt a törekvést, amelynek a milliók csak töredezt, néha artikulálatlan hangot, de nem igaz kifejezést tudnak adni, leszűrni azt, ami milliók lelkében sejtelem gyanánt él, tiszta, világos és érthető formákba, összegyűjteni a lélek kincsesházába mindazt, ami a kor vágya, óhaja, érzelme, de mint az üveglencse a nap sugárait, átbocsátani azokat megtisztítva a saját lelkén, meghatározván azok fényét, hevét és erejét s így hatni saját korára, így termékenyíteni meg annak reformokra készsége, de még csak szunnyadozó akaratát: — ez a nagy ember szerepe a történelemben! S hogy Széchenyi az egységes, nemzeti érdek védelmére saját osztályérdeke ellen a magyar középosztály és polgárság osztálytudatának felköltésével sietett, hogy ő a marxi terminológia szerint, mint legújabbán nálunk is alkalmazták rá e kifejezést, a főnemesi osztály „marodeur“-je, — ez teszi őt valóban naggyá; prófétai lelkével, átlátásával tudatára jutott saját kora — nem a középkori viszonyok közt élő Magyarország, de a nyugateurópai kultur társadalom — nagy gondolatainak és szükségleteinek, ez az átlátás, a magyar nemzetnek a „jelszavak népéből“ az „oknak népévé“ való átgyurása szükségességének átlátása logikus konzekvenciával vitte őt az improduktív katonai hivatástól a gyakorlati s produktív apostoloskodáshoz, az exkluzív arisztokratikus körből a tett mezejére kilépéshez, az íróasztalhoz s a táblai ülésekhez, az osztályérdektől a nemzet közérdekéig, az üres hagyományoktól s az ezekhez való ragaszkodásban nyilvánuló önteltségtől a praktikus reformokig. De mert születése, családi körben való élete folytán arisztokrata, nevelése, műveltsége folytán saját nemzete tagjai felett magasan álló; lelki világa, beidegződése folytán beteges képzelődésű, nyomorúságos neuraszténiával sújtott: — reform-

törekvései iránt ellenséges szellemű honfitársai gondolataival, viselkedésével, műveltségével, rosszindulatával, hazája sorsa felett való saját aggodásával így jut ellentétbe mindannyiszor, ez örli, ez roncsolja egyéniségét, ez a benső ellentmondás és külső ellentét viszi a 40-es években, amikor az általa képviselt reformokat más, sokkal radikálisabbak, kevesebb átlátással, de sokkal több temperamentummal bírók kapják fel, hirdetik és terjesztik, — előző terveivel való szakításra, benső meghasonlásra s beteges képzelődése „praecordialangot“-ja — a fényes tűzű szellemnek a „Blick auf den anonymen Rückblick“-ben való utolsó fellobbanása után — az öngyilkosságra.

Széchenyinek nagy tulajdonságai közül hiányzott a rendszerező képesség, amely a dolgozószobája csöndjében munkálkodó tudóst jellemzi; ezért szakadozottak, rendszertelenek írásai, de azok a zseni gondolatait, az intuiciót, semmint az alapos tanultság útján igazságoknak tudatára jött zseni eszméit tartalmazták. Amit utána jóval később fejeztek ki világos és tisztább formában mások s amit tudományosan rendszereztek s amit teóriába öntöttek, azt ő annak a tudata nélkül, hogy minő tudományos igazsággal operál — „szinte félelmetes tisztasággal“ alkalmazza s munkáiban megtaláljuk a materialista történelelfogás, az organikus társadalmi elmélet, az osztályharc és a kollektív lélektan tanait. (Jászi.)

Vagy nem ezt igazolja-e az, hogy egész reformatori törekvéseinek súlypontja a közgazdasági viszonyok javítása. Hisz maga állítja, hogy csak anyagilag jól rendezett országban honolhat műveltség, virágozhat tudomány, irodalom és művészet, emelkedhetik érvényre az igazi népszabadság és alkotmányosság! S nem az organikus fejlődési elmélet tanítása-e a Stádiumban és a Világban írt azon szavai, amelyek a nemzetek s az emberi világ fejlődéséről szólnak? Británia és Franciaország vérzivataraira való hivatkozása a Hitelben nem az osztályharc tudatát igazolja-e?

Az az „egekbe nyúló hármass piramid“ szelleme és iránya: a rendi, feudális Magyarországból egy új, polgári Magyarország meg-

feremtése! Ezért alakítandó át teljesen a régi feudális birtokrend, mert az a tulajdon valódi lényegével ellentétes tulajdonosát bilincsekbe veri a helyett, hogy életét biztossá s magát szabaddá tehetné volna; ezért törlendő el a robotrendszer s ezért rombolandók le a forgalom korlátai. Ezért követelménye az egységes, jó közlekedés, a földbirtok mobilizációja, a földművelés észszerű művelése, a hitel, az általános birtokképeség, a szabad költözökös és vállalkozhatóság, az egyesülés szabadsága. Ezért törlendők el minden késedelem nélkül a monopoliások, a privilégiumok, a céhek, a nemesség előjogai, a polgári osztály jogképtelensége!

* * *

„A jelszavak népéből“ ma sem vált még, amit Széchenyi úgy kívánt, az „oknak a népe“. A magyar társadalom középrétegeinek s u. n. lateinereinek túlnyomó részét ma egész nyugodtan megtudja téveszteni a Széchenyi nevét saját önző, osztályérdeke céljaira kisajátítani tudó irányzat; a Széchenyi nevéből, egy egész nemzet közgazdasági, társadalmi, nemzeti, kulturális átfogó politikája hatalmas jelszavából kicsinyes, maradi, önző osztálypolitikai jelszó lett s ma az új társadalmi konvulziók kezdetén, amidőn a feltörekvő néprétegek még hatalmasabb erővel küzdenek érvényesülésért, mint valaha, ma, amidőn már igen számosan vannak, akik az új, polgári Magyarország megteremtése szükségességét átlátják, ma, méginkább igazak a Gyulai Pál szavai:

„Szívünk fájdalma mély, igaz, őszinte,
Idő sem volt alkalmasabb rá szinte,
Mig csak hazánkból egy darabka tart,
Még siratnunk a legnagyobb magyart,
Mint most, midőn hamis tan szól felőle
És csúfot űznek mindennap belőle!“

Dr. Kovács Gábor.

² Itt behatóan ismerttettem a Széchenyi három fő munkájában lefektetett közgazdasági elveket s az ő reformtörvényeit: térszűke miatt kell ezeket kihagynom e helyen! De éppen így nincs elég tér arra, hogy a következő részt, amely a Széchenyi-kultusz mai reakciós irányú átalakulását s ennek okait ismertette, ide iktassam. Csak a befejezés néhány mondatát iktatom még ide.

Királyság.

Fiad keresztje volt-é oly nehéz,
Mint az én lelke véres áldozatja?
Te itélj róla, szenvedések atyja!

Tudod, fehér a szívem, mint a hó.
Bár egyszer ajkát csókos vággyal néztem.
Bár a szemében elvesztem egészen.

Tudod: szent, tiszta lánggal szeretem.
Röpülni tőlem tanult meg a lelke,
A maga szárnya alighogy emelte.

Tudod: az élet nem lett volna sok,
Hogy én gyönyörrel odaadjam érte.
De nem kívánta. Sohasem is kérte.

S tudod, hogy akkor magam küldtem el.
Egy asszony mohó, kis kezébe tettem.
Egy asszonyéba, akit megvettem.

Akit gyűlöltem, aki megrabolt.
Akiért könnybe, kínba fuldokoltam,
Akiért egyszer — régen — haldokoltam.

Én küldtem hozzá, Uram, én magam!
Mert nála fogja kibontani szárnyát
És tőle kapja gyémánt koronáját.

Királyi köntöst ő adhat neki.
Én, jól tudod Uram, csak koldús rongyot:
Álomcsipkét és nótaselymet hordok...

Itélj Uram! Elég az áldozat?
Szívem nyitott seb, lelke csupa vérfolt.
Ó, szenvedések Atyja, mondd, elég volt?

Királyságáért megfizettem így?
Vagy még nehezebb, még nagyobb az ára?
Kiálljak érte bűnök piacára?

Uram, parancsolj, ints, hogy mit tegyek!
Ha elkárhozom, se törődj velem —
Csak azt engedd, hogy ő király legyen!

Nil.

Csöndes sikátorok során.

Szeretek néha elbolyongani
Csöndes sikátorok során.
Kilobbanó szent akarások
Könyes, koporsós, bús torán
Szeretek néha elvigadni.

Harcos napoknak csönd az ágya.
És olyan jó néha pihenni,
Nem érezni, nem okosodni,
Csak egy kis korcsmába bemenni
S fölhajtani egy-két pohárral.

Tudom is én, hogy mire jó ez:
 Jövőre-é, vagy a halálra?...
 Néha mégis jó betévedni
 Valami csöndes kis korcsmába,
 Valami zezugos korcsmába.

Ott künn mindig csak másnak élünk,
 Másért pazaljuk el az álmunk,
 És másért lobog el a vérünk,
 Az erőnk és az akarásunk...
 — Ott künn mindig csak másnak élünk.

S olyan jó ilyenkor betérni
 Valami csöndes kis korcsmába,
 Nem érezni, nem okosodni,
 Csak töltögetni a pohárba
 S inni — aztán mindent feledni.

Győrök József.

Az éjszaka gyermeke.

Irta: Nagy Ferencz.

Az éjszaka gyermeke volt Hajdú Pál, mert úgy hívták azt a szomorú, bánatos fiút, aki nagyon, nagyon szerette az éjszakát. Ha jött az est s a utcán kigyúltak a gázlángok, Pál szemeiben fellobogott a régi fény, mint a pásztortűz az éjszakában s fáradt léptekkel újra neki indult az éjszakának.

Úgy tűnt fel előtte az éjszaka, mint nagy, sűrű, sötét erdő, mely sok titkot, gyönyörűséget, bűnt rejt magában. Pál szerette az éjszakát szépségeivel, bűneivel együtt. Szerette azokat a hervadt arcú vándorokat, akiket az éjszaka lecsendesített, akiknek kioltotta vérük lobogását. Különösen a korán leszálló, merengő, holdas estéket szerette. Ezek a szelíd holdas esték tovatűnt boldog időkről mondtak neki bánatos regét.

— Titokrejtő, csendes éjjel, mátkám, szerelmesem! Csillogó, barna fátyoloddal takarj be lágyan, mint szemfedő a halottat. Muzsikáld fülembre zengő himnuszod, mely elszenderít, álomba ringat, mint a beteget az ápoló halk, szerető szava!

Ezeket gondolta Pál, míg kongó léptekkel végig haladt a város esőtől csillogó, jéghideg kövezetén.

Ilyenkor születtek szíve rejtekében azok a szomorú, könnyes dalok, melyeket szerelmese lábaihoz roskadva elzokogott.

Gyönyörű szőke gyermek volt a Pál szeretője. Olyan, mint egy éjjel-nyíló, szép halovány virág. Minden este tárt karokkal várta az ő csókos gyermekét, aki olyan szomorúan, könnyesen tudott csókolni, olyan lágyan ölelni, mint rajta kívül senki sem.

— Szeretlek, nagyon szeretlek, — súgta Gitta alig hallhatóan s megsímította Pál könnyes arcát picci rózsza kezével.

Halk, fátyolos hangon beszéltek egymással, mint ősszel a temetőben bújdosó szél a fehér őszirózsavirággal. Valamikor még hangosabb volt a szavuk, mikor még együtt játszottak a porban. Egy faluból szakadtak el mind a ketten. Ezekén a szerelmes éjszakákon együtt siratták az elvesztett múltat.

Gitta kitekintett a homályos ablakon a gázlángos éjszakába s búsan sóhajtott:

— Odahaza kis falunkban már sötétek az utcák. Nem világít, csak az arany, hideg hold, fénylő csillagok. Odahaza most minden olyan csendes!

— Jaj! Gittám! Valami úgy fáj. Jer, ölelj, csókolj! Gitta, szeress!

S a halovány arcú Pál megcsókolta szomorúan szép szeretőjét, Gittát, az édes leányt s keble halmára hajtotta bús fejét. Ugy virradt rájuk a reggel, a rózsaujjú, üde reggel.

— Nézd, szerelmem, milyen kéklő a reggel, mintha csak a te szemed volna, olyan harmatos kék ibolya színű! — mondotta Pál, mikor az első napsugár csókjától felrebbent álmából.

... Eljött a búcsúzás ideje. Nem első volt e búcsúzás, de nem oly mámoros, mint régen, mikor még szívök teli volt a titkos jövő színes képeivel, sejtelmeivel.

Mikor Pál az utcára lépett, szemben találta magát a napkelettel. Csodálatosan szép volt az ég színeinek harmónikus vegyülése. Piros, sáfrány, malachit színeket festett az ég kárpitjára valami titkos kéz. Pál megdöbbsent ennyi szépségtől, nagy beszélő szemével hosszan nézett az ég alján elhúzódó csodás szalagra s szívét betöltötte a felkelő reggel minden szépségével, varázsával.

Ilyen érzésekkel haladt a szomorú, sápadt arcú fiú rideg otthona felé. Csendes volt még az utca, csak a munkások tört serege indult már a munkára... Pál lelke ekkor fenn csapongott egy szebb, tisztább világban nagynak érezte magát, mert tele volt a szíve nagy, magasztos érzésekkel, gondolatokkal! ...

Szőlőhegy télen.

Az egész szőlőhegyet látni most,
a hegy húsát most látni meztelen,
mint ájult hölgy, mutatja fesztelen
telt formáját, a gömbölyűt, a csínost.

A barna föld emlőjét látni most,
emlőt száradva, dombot nesztelen,
hol az áttetsző gyöngygerezd terem,
melyből szűrik a mézízű pirost.

Karók serege bús-meredten áll,
arannyal árnyal a ferde sugár,
a pusztá hanton egy lélek se jár.

December, január és február —
mikor jön már a tavasz és a nyár?
A fosztott tőke álmodozva vár.

Babits Mihály.

Hajnal.

A fényes gömbök lassan sápadoznak,
Sötétben nyúlnak ég felé a fák.
Az út köves, ház-szegte pusztaság,
S utolsó fénye húny a csillagoknak.

A karavánja jár a pusztaságnak,
Lassan söpörnek. Ködbe vész a por.
Halk hamvazás dereng az ég alól.
A nap, a nap: sugják a sanda árnyak.

És gyors ütemben ébred az éj, a forma,
A szín, a hang, — dóm és gyár büszke orma
Az égbe barnúl és dalolni kezd:

Harang és kürtő szólal, a siket,
Vak éjszakát riasztva hosszú jajjal.
Az élet fölsír: ó már itt a hajnal!

Juhász Gyula.

A szenvedések útján.

A hosszú tölgyfa asztalt leterítették komor, fekete posztóval, amelyre súlyosan nehezettek rá a bőrkötésű könyvek s a középen elhelyezett ezüst feszület domborúlatain meg-

csillant a keskeny ablakokon belopódzott aranyos napsugár. Az asztal körül elhelyezett székeken helyet foglaltak komolyan, méltóságosan, ahogy illett, a szerzetesek tizenkettőn, s a tizenharmadik ott állott sápadt arccal, dacosan, összeszorított ajakkal legfőbb törvénszéke előtt, amely ítélni fog felette a Mi Urunk Jézus Krisztus nevében....

Csend volt.. A bírák vizsgáló, kutató szemekkel néztek a bűnösre, akinek tekintete elszállt felettük, mintha valakit keresett volna ott kinta végtelenségben. aki nagyobb, mint bírái s nagyobb, mint ő. Azután, mint egy fáradt madár, megrebbent egypárszor a szeme, visszatért a semmiségből a kalandozó tekintet s megpihent az asztalfőn ülő jóságos öreg főnök arcán.

— Fiam — kezdte csöndes hangon a főnök, nem elítélni jöttünk össze most mi, hanem megvédeni. Megvédeni a bűn, a kísértések ellen, ha kell, megvédeni önmagadtól is. Vádolva vagy. Kerüld azokat, akiktől tanulnod kellene, kerüld, mintha megvetnéd őket. Ezelőtt nyílt volt a szíved, a lelked mindnyájunk előtt, egy idő óta érthetetlenül, különös módon viseled magad. Valamit rejtegetsz. Ami megmérgezte a gondolkozásodat, ami megzavarta benned a hitet. Bírád vagyok ugyan, de atyád is vagyok. Tudni akarom, hogy mi az. Megmondod-e, megmutatod-e?

A fiatal szerzetes arcára nagy nyugtalanság rajzolódott le. Mintha küzdött volna magával egy darabig, amikor azokat a jóságos szelíd szavakat hallotta. De ez a nyugtalanság főnöke végső szavaira eltűnt s újra kiült arcára az előbbi makacsság, hideg dac.

Remegő, de elszánt hangon csak egyetlen szóval felelt a kérdésre.

— Nem.

A tizenkét szerzetes megmozdult erre a tagadásra. Olyan váratlanul, olyan szokatlanul érintette őket az a rövid szócska. Ilyen még nem történt, hogy valamelyikük megtagadta volna az engedelmességet. A főnök is, mintha nem értette volna a választ, felállt és odament hozzá egész közel. Izgatott, türelmetlen hangon kezdett beszélni megint.

— Felicián...!

— Légy könyörűletes atyám...

— Még egyszer kérdem, megmondod-e? Nem mint bírád, hanem igenis, mint atyád! Jogom van erre. Én neveltelek kis korodtól kezdve Árva voltál. Jó atyád voltam-e? Szigorú voltam-e? Tudtam minden gondolatodat, minden tettetted. Nem volt előttem titkod soha. Most van! Miért? Mit tettél, hogy el kell zárnod előttünk a lelkedet...?

Elhallgatott.

Felicián pedig lehajtotta a fejét csöndesen, szomorúan. Nem mert a szeme közé nézni többet főnökének, hanem csak bámult maga elé, míg a lelkében harcolt, viaskodott s a csöndben, ami beállott, szinte hallani lehetett szívének lázas dobogását. Az arca halvány volt, mint a halál, vértelen ajkai remegtek a belső indulattól s látszott, hogy beszélni szeretne, de egy nagy indulat nem engedi, hogy szóljon arról, amiért most itt áll, csak suttozott...

— Nem, nem mondhatom meg atyám... Itéljete el, büntessetek meg, jogotok van hozzá... csak ne kérdezzetek... Lehet, hogy később... majd valamikor... de most nem... Nem tettem semmi rosszat, esküszöm erre a keresztre... a Megváltóra... aki szenvedett érettünk... Szenvedek én is... de... amire kértek, nem tehetem.

— Jól van fiam, — kezdte megint a főnök — úgy látom, hogy nagyobb a baj nálad, mint hittük és te nem akarsz könnyíteni a lelkedben. Nem mondod meg, mint atyádnak, hát majd megmondod, mint bírádnak, mert az is tudok lenni. Tagadsz! Hátha én már tudok mindent? Vagy van itt közöttünk valaki, aki tudja? Mert van...

Felicián gyanakodva vetette fel a fejét. Végig nézett a többiek arcán lázas, kutató szemekkel, mintha a lelkébe akart volna látni mindnek, hogy mit rejt, mit tud és igaz-e, hogy csakugyan tud valamelyik valamit.

Azok nyugodtan néztek vissza rá, sőt a tekintetük mintha tagadólag integetett volna felé: Ne félj, mi nem tudunk semmit. Csak ott az asztal végén ülő szerzetesnek nem látta az arcát jól, az árnyékban űlt Pedig attól az egytől félt. Mintha arcáról, az árnyékban levő arcról csakugyan le lehetne olvasni a titkát.

Nézett rá kitágult, ijedt, könyörgő szemekkel, mintha attól félt volna, hogy a következő percben már feláll és beszélni, vádaskodni fog. A tekintetével kérte, rimázkodott annak az egynek. Te tudod csakugyan, ne szólj, ne mondd el. Azután az jutott az eszébe, hogy mind az nem igaz, hogy csak ijeszteni akarják, hogy nem tudhat más semmit. Megnyugodott.

A főnök látta, hogy mi ment végbe a Felicián lelkében és nagyon megsajnálta. Szerette volna, ha elmond mindent, magától. Sejtette az okot, ami megváltoztatta Feliciánt, ami zárkóztatta, töprengővé tette, de érezte, hogy ennek ő is oka valamennyire. Más nem lehet, mint hogy ott kívül a világban érte valami azalatt, amíg az ő megbízását teljesítette. Nevelőt kértek. Ő Feliciánt küldte. Sokat tanult, sokat tud, legjobban megfelelt a követelményeknek, amelyeket az a magasrangú család tőle, mint nevelőtől várhatott.

Most, amint ott állott előtte Felicián, nyugtalanul, gyötrődve, a lelkére látott s homályos sejtelve megbizonyosodott. Igen, a világ, az a kör változtatta meg Feliciánt. De hát mi történt vele, amit nem mondhat el még neki sem? A vádaskodó sem mondott semmit, amiből bizonyosságot meríthetett volna arra nézve, ami történt. Ott állott előtte Felicián a maga bánatával, a maga titkának a súlyával, szánta és szerette nagyon, mintha tulajdon fia lett volna. Azért kívánta tudni is, hogy mi lehet az, ami a Felicián lelkét nyomja, mert nem tudott elképzelni semmit, amin ne lehetne segíteni, hacsak nem valami rettenetes, valami borzasztó... Keresztet vetett magára ennél a gondolatnál. De vajjon joga van-e neki megtudni? Igen, neki tudni kell mindent.

A napsugár épen a Felicián arcára szökött. Sápadt, halovány, remegő volt az, amint ott állott töprengve még mindig az őt gyötrő gondolatok felett. Nehezen szedte a lélegzetet. Úgy érezte, hogy ha még sokáig kell itt állani, elszédül. A terem meleg nyomasztó levegője összeszorította a tüdejét s magas homlokáról nagy cseppekben gyöngyözött le a verejték. Valami kétségbeesés kezdte hatalmába keríteni a lelkét. Céltalannak, hiába-

valónak tünt fel minden előtte. Úgy érezte magát, mint a haldokló, aki kétségbeesve nézi, hogy mint folydogál, patakzik a halálos sebből a vér s érzi, hogy száll-száll lassan tova a vércseppekkel az élet. Elvesztett mindent. Minek örüljön, minek szégyelje magát? Van-e oka rá? Tagadni! Mi haszna, hiszen ezek itt tudnak mindent, gondolta magában. Ok sem különbek, mint én, vígasztalta azután magát. Csak öregebbek. Nem értenek és most kárhozzátanak, elítélnék. Mindegy. Vajjon ő tudja-e, gondolta, amint ránézett a főnöke arcára Nem, nem tud semmit. Csak sejti. Nem tudhatja. De hátha? Milyen jó volna most meghalni, most azonnal, akkor minden jó lenne — jutott eszébe. — Vajjon melyik tudhatja, melyik találhatta ki — fűzte tovább gondolatait s újra odafordította szemét az asztal vége felé s mintha valaki megbizonyította volna előtte, hogy csakugyan megtalálta azt, aki beárulta, halkan susogta magának.

— Ez az... Azután nézett keményen, kihívóan ott az árnyékban ülőre, mintha azt mondták volna a szemei: Állj fel hát, vádolj, hiszen teheted. Te mindent tudsz. Mondd el, elhiszik, ne félj. Megbízna a szavadban, ahogy megbíztam egyszer én. Árulj el. Csak bátran, ha kilested a titkom, mond meg, amit tudsz. Előttem színleltél eddig úgy is, most már nyílt lehetsz.

Valami nagy szomorúság szállta meg. Az önvád és elkeseredés. Bántotta az, amit még csak sejtett. Már nem törődött vele, ha megtudnak is mindent, csak azt szerette volna, ha úgy tudják meg, ahogy történt. Legalább az az egy úgy tudja meg, akinek joga van hozzá. Odafordult a főnök felé. A hangja meg-meg csuklott, amíg beszélt.

— Atyám — azt mondtad az előbb, hogy van valaki közöttetek, aki tudja. Nem hittem. De már tudom, hogy van. Ha magára vette a Júdás útálatos szerepét s bosszút lehel, én, mielőtt ítélnék felettem, védeni akarom magamat. Nem a többi előtt, hanem te előtted Atyám. Küldd ki ezeket, én győzni akarok.

* * *

A szerzetesek lassan vonultak ki. Amikor üres lett a terem s csak ők ketten maradtak benne, Felicián odament az asztalhoz. Lábai megtagadták a szolgálatot. Erőtlenül rogyott le egy székre a főnöke előtt. Leborult az asztalra s töredezett fel-felcsukló zokogással beszélni kezdett:

— Miért küldtél oda? — Miért nem maradhattam én itt közöttetek, melletted? Lásd, mennyire bíztam, mennyire hittem. Te azt mondtad: menj! Hát mentem. Erősnek éreztem a lelkemet s biztosnak a tudásomat. Miért nem mondtad meg, hogy ott a szenvedés vár reám. Miért nem adtad ide a te erős, kemény szívedet? Mikor először megláttam: megszerettem. Megejtett a hangja, a nézése, a járása. Kerültem, futottam előle. de a szívem, ez a nyomorúlt, szegény, beteg szívem visszavitt hozzá. Atyám, te talán nem voltál fiatal soha!? A te szíved nem dobbant még meg egyszer sem olyan fájdalmasan, vadul, mint az enyém; neked erős maradt a hited Az enyém elveszett. Tudom, hogy bűn, amit? beszélek. Én akkor megtagadtam az istent. Ő, akiről azt mondjátok, hatalmas, erős, nem tudott rajtam segíteni. Hívtam — rimánkodva hívtam. — Nem jött. Hát Isten az, aki ilyen nyomorúlt, gyenge bűnös embert teremtett, Atyám! Igen, a bosszúálló! Nekem megfizetett. Hát mit vétettem én neki. Vagy ha ő csakugyan olyan jó, könyörületes, amilyennek ti mondjátok, akkor nem lehet bűn az, hogy szerettem. Nem lehet bűn, ha szentebbnek tartottam a szerelmet, mint az esküt. Nektek esküdtem, embereknek. De a szerelmet az Isten teremtette. Bűnös vagyok-e hát atyám? Bűn-e szeretni? Pap vagyok! Igen, de ember is vagyok. Vagy annak, amit az emberek szentnek tartanak, a pap előtt iszonyúnak, bűnnek kell lenni?

Nem beszéltem vele atyám, soha egy szót sem. Csak a gondolatom ölelte át szüntelen. Szeretett ő is. Nem mondta, de tudom. Láttam a szeméből, megéreztem a szavából, amikor beszélt másokkal, az öccseivel, amikor danolt, egyedül, nekem danolt tudom.

Tudtam, hogy nem lehet az enyém soha. Óh ez a tudat gyilkosabb volt a lelkemnek mindennél. Közel voltam a megőüléshez,

Szép, csótáros fejünkkel,
Selyem szőrű bokánkkal
Sok kis kuvasz s gubancos,
Lompos paraszt-komondor
Rugatlanul packázik
Szépfutású inunkkal
Meghorkanunk, megállunk;
Patkótalan patánkkal
Földet rugunk magunkra
Nagy-Debrecen homokján.

Jön valaki: neszeljük,
Szimatoljuk, szagoljuk.
A sok tornyú városból
Jön valaki miattunk
Szabad puszták gypére.
Pányvát lök a nyakunkba;
Nyerget tesz a hátunkra;
Békózza az inukat;
Zabolázza nyelvünket;
Kötőfék a kezében
S kantárt vet a fejünkre;
Zabla rágja ínnyüket
S gyepe ő szabja irányunk
Nagy-Debrecen homokján.

Valami régi zsarnok ez,
Valami régi-régi úr;
Szimatoljuk, neszeljük:
Leigázza a pusztát
S szép csótáros tejünkkel
Ekét vonunk, igazunk
Nagy-Debrecen homokján.

S talyigák, meg batárok
Rúdja mellől vihognak,
Vihorásznak, nyerítnek
Kárörvendőn s irígyen
Rossz bordájú remondák,
Ritkás fogú rokkantak;
Túros hátú gebék is
Nyerítnek, vihognak
Igavonó előnkbe
Nagy-Debrecen homokján!

Szombati Szabó István.

Az Oroszváry poéták.

Irta: Vándor Iván.

(Vége.)

— Talán valamit észre vett?

— Nem vagyok semmiben biztos, de gyanús jelek mutatkoznak. A fiam, míg be nem töltötte a huszadik évét, egészséges rendes gyerek volt, hanem az utóbbi időben megsápadt a kölyök, nem akar

megnyíratkozni és folyton firkál. Értheti réműletemet. Ha a fiú poéta lesz, akkor betelik családomon a végzet és amit a nagyapám óta szereztünk, újra széthordják a szelek.

— Ez még nem egészen biztos, — vígasztaltam az aggódó apát.

— Nem biztos, de valószínű. A fiú szerelmes és tegnap ezt az izét írta. Én nem értek hozzá, nekem ez bolondság, de ki tudja, hátha mégis költői megnyilatkozás.

Oroszváry egy harmadik levelet adott a kezembe. Ez a levél lila papirosra volt írva vörös tintával és így hangzott:

„Szép, szőke asszonyom, halvány gyermekem, kit a gyűlölet adott nekem, megátkozlak. Miattad lettem a bánatos éjszaka sötétszemű lovagja; miattad hazudtam el első hazugságomat; miattad vettem el tiszta józanságomat; miattad, a legjobb miatt találok a legrosszabbal, mert feledni akarlak.

A szent Öröm tején nevelt a Jó Asszony, az anyám. Óvott a bajtól apró aggódással és az apám, a bús természetű magyar, elszidott a bajtól. A Keserves Élet nem tudott a karja közé kapni, míg téged, tiszta asszony, meg nem ismertelek. Vidám hím voltam eddig, bús hím vagyok azóta.

Fekete vizeken evezek, melyekből kénes, bolygó lángok reszketnek ki, mint hangtalan szirén dalok.

Ezek a lángok vezetnek, csálnak a mélybe, az örvényes forró kárhozatba, a magamfelejtésbe.

Már mentem utánuk és fogok menni többször is, ha vissza nem hívod kárhozó embered. Odalent rózsaszínű, ezerkarú polip vár, magához szorít és csokol. Kicsókolja belőlem a vörös szomorúságot; a fekete életet: tégedet. Mert az én életem a Szomorúságom, a Szomorúságom te vagy, átkozott édes, szőke, tiszta asszonyom; Te égsz bennem, mint a tűz, te lobogsz bíborosan a véremlen.

Könyörgöm, ne hagyj elveszni, ne dobj a vörös gyász és a fekete józanság martalé-

kául. Gondold meg, értsd meg, ki szenved miattad!

Ösmerj meg! Tudd meg, ki vagyok Én. Én a költő, a nagy álmok nagy Álmodója, kire késő büszkeséggel tekint majd ez a hitvány, gyomorbeteg, kishitű faj.

Gondold meg tiszta asszony, mit teszel, mikor elkergetsz lábaid elől. Én nagy leszek és a szobrom előtt majd (mert lesz szobrom, akármit mond a Ma) késő vénségedben sajnálni fogod, hogy nem vonúltál be az irodalomtörténet lapjain a Halhatatlanságba, azokkal az asszonyokkal együtt, kiket a költő ölelt.

Katóm, szép szőke, tiszta gyermekem, szeress. Csókold főrróra fáradt ajkamat, csókold hűvösre égő szememet.

Kató, ne habozz, siess velem a világtörténet lapjaira.

Várlak holnap ötkor a sarkon. Ha eljössz, megvetlek és imádlak, ha nem, megátkozlak és tisztelni foglak.“

— Mi ez? kérdezte a szegény apa, mikor visszaadtam neki a levelet.

— Bátyám, — feleltem részvétellel — legyen elkészülve a legrosszabbra. Az öreg Zsolt újra föltámadt és modern poéta lett...

Salóme éje.

Tűzkigyók kúsznak a barna falon,
Gyertyák sápadt-kék lángjaiból,
Négyőnk előtt a poharak alján
Alvad a nehéz fekete bor...

Ülünk. Parázna keleti dallam
Vonaglik át a vén zongorán.
Nesztelen, mint a lidérc a lápon,
Táncol egy sápadt hindú leány.

Ülünk és lassan elhal a dallam.
A hindú lidérc a szőnyegen ül.
Gyertyák nagy, sápadt szomorú lángja
Lobog a csendbe nesztelenül.

Szemünkbe halkan könnyű szivárog.
Nézi egymást négy kósza diák...
Siratunk valami rég elveszített,
Keleten hagyott melódiát.

Dutka Ákos.

A magyar ítélet.

Ha megdördülnek a magas egek,
Mikor a föld négy sarka reng-remeg
S az Isten szava ítéletre hív,
Vért gyöngyöz a szem és szakad a szív.

Nyögő harangok, érces harsonák
Sikongva sírnak a világon át,
A levegő kénköves lángra gyúl
És minden földi féreg sárba húll.

A magyar mennybolt szanaszét hasad.
Sírok nyitódnak Fehérvár alatt,
Tihany szent ormán megáll az idő,
Vizek haragos áradata nő.

A vérmezőre vörös hold ragyog,
Feltámadnak a martir magyarok,
Dózsa csillaga sistereg, tüzel,
Ó gályák hada háborogva kel.

A halál úr lesz mindenek fölött,
A nagy ítélet zúg és hömpölyög:
Betelt a mérték. Ámen. Itt az óra.
Az Úr harangja csenget virradóra.

Emőd Tamás.

Mangúlatok az én asztalomnál.

A jó fiú, a jó öreg fiú — (kevés pénzű keserves éjszakák, kevés álmú fáradt nappalok már bizony bepókhálózták régi kedvét), — ma megint ideballagott az én asztalomhoz. És ide ballagtak vele a kevés beszédű lemondások sárgára vénült hosszú szakállal, bánatos álmú, szép, öreg szemekkel.

— Ma megint eljöttem, testvér. Ma megint szépen akarok inni, tevéled akarok inni.

Ezt mondta a jó fiú és finom kezevel bort öntött a poharakba.

Látni kell ezt az én asztalomat, itt, a korcsma legsöndesebb sarkában. Enyhén érnek ide a muzsikahangok, enyhén és finoman, mint színes vékony selyemszálak. És a férfiak hangos beszéde, az asszonyok kacagása sem meri megháborgatni azt a kedves csöndet, amely itt ül az én boros asztalomon és körülötte.

— Ma megint hangokat hallottam, testvér. Hangok rémlettek elő megint a szívem sírjából. Az a halott nem halt meg. Minek

is, minek is temettem el, hiszen én tudtam, hogy nem halt meg.

Jó cimborám így szólott és poharába hullott a könnye, mint különös fűszer.

A lemondások pedig egymásra néztek bánatos álmú, szép, öreg szemekkel — és kimentek a sötétbe, az éjszakába.

— Testvér. Úgy akarok most dalolni, mintha az ölében ringatná a fejemet. Mintha besátorozná két szememet az ő haja. Hallom, hogy szól hozzám a szívemből, mert hallani akarja az én szavamat.

Enyhén ránkborult egy régi tavasz. A jó fiúval összehajoltunk és dúdolgattunk, öregesen, szépen.

Kedves rózsá, kedves tubarózsa,
Símúlj ide, simúlj a szememre.
Fehérséged csókold a szívemre,
Kedves rózsá, kedves tubarózsa.

Régi tavasz fiatal virágai hullottak ránk. A nézésünk szerelmesen szép lett. Homlokunkról lesímúltak a szerelemszülte komoly ráncok. Szívünk sírjából megéledt, kinőtt a rózsá, a kedves tubarózsa. Gyönyörű feje integetett nekünk a poharak fölött és az illata gyönyörűségbe fonta szívünket.

Azután jó volt sűrűn, sűrűbben bort öntögetni, álmodó szívvel fogadni a bekopogó hajnalokat.

Bizony, sok hajnal odajött hozzánk, a mi szerény asztalunkhoz, — és amikor elballagtunk, hazafelé, a hajnal ujja lelkünkbe simította a megbékülést, a béke szépségét.

Igy volt szép az a mi kedves tubarózsánk, benne a szívünkben, és mégis olyan végtelenül messze tőlünk. Igy, álomban, csöndes, mámoros hajnali álomban.

Mert szépek ez elmúlt dolgok és megbékült mosolygással néznek reánk az emlékek.

Az emlékek ... A jó fiú elmond egy régi-régi verset. Úgy mondja, mintha valaki más írta volna, nem ő. Mintha egy kedves, fiatal költő írta volna, egy szép-vágyú, fényes szemű poéta.

Meleg bőröd most a csönd simogatja,
a csönd simúl hozzád takaród alatt

s vágyadat csitítva csókolja hajad,
ha mozdúl benned a véred viharja.

Földd be fehérrel azt a mártír-képet :
az én papir-arcom, mely őrzi az ágyad.
S várd a piros lángot, mely nyugaton támad,
mert nem sokáig fekszik a csönd véled.

Most indul, Évám, nyugatról a párod,
letépni válladról a nyugalomjármot.
Jövök én, szerelmed koszorússa.

Sötét hajad most a csönd koszorúzza,
de kapudon már a futárom zörget.
Jön a tűz, jön a harc, megölni a csöndet.

Az emlékek... Káprázatok surrantak egymásután boros asztalunk fölött. Régi tavasz ragyogása után halálosan szomorú, de fiatal, könnyes káprázatok.

Jó cimborám bort önt, azután beszél tovább.

A ritmusok csöndes komolysága hal-
kan reszket a szavában, mint a hervadó
fák beszéde őszi éjtéleken.

Nézése kegyes, szava síma vala :
hozzám mosolyogva jött Thanatosz.
Szomorú embert oly gyönyörű szépen
nem hívott soha még a halál.

Fáradt szememre odasímúlt épen
édes szeretőm lassú, meleg csókja.
Asszonyos, csöndes, meghitt ölelése
fonta körül remegő derekam.

Szeretett éngem, szeretett az élet :
hisz nekem adta édes szeretőmet,
reám zúgatta átkát, nyomorát és
meg is tanított a halált szeretni.

Beborúlt sorsunk halovány sugára,
mi kegyes mátkánk, irgalmas rokonunk,
szerelmes ágyunk mellé odaállasz
s hívogatsz minket a te udvarodba.

Megyünk Thanatosz, irgalmas rokonunk.
Kis robotunkat akarja az élet :
hamar lerójuk. Aztán betérsz
fehér leplével a te jóságodnak,
a te megváltó, örök szerelmednek.

Ilyenkor aztán be jó leborúlni. Megvárni a bánatos álmú, szép, öreg-szemű lemondásokat és fogadni a szelíden hívó, enyhet adó hajnalt, kinek ujja lelkünkbe simítja a megbékülést, a béke szépségét.

Simonka György.

Ballag már a vén diák ... tovább !

(A szerkesztő búcsúzója.)

Kitelt az évem. Boldog kis kudarcok és keserű kis győzelmek után leteszem a szerkesztő-tollat. Megyek. Hova még? Nem tudatik. Ballag a vén diák, a búcsú óra kondúlt. A filiszterség nyirkos ujjai nagy és szomorú árnyékokat vetnek elébem. Vár kint az élet. A diadalmas, gyönyörű, lázadó, élnivaló élet, amelyet én mindig sirva szerettem. A szép és ijedelmes élet vár; csábító, mint egy királyné-asszony és rettenetes, mint egy zászlóstábor.

Búcsúzni akarok s most látom, hogy nincs kitől-mitől.

Emlékeim nincsenek, mert a szomorúságok nem emlékek. Csak egy néhány üvegcserepet viszek vándor tarisznyámban, amely töredezetten mutat keserű huszonhárom év közepén még keservebb tizenkettőt.

Sokan szerettek s nem szerettek. Megrugtak és eltagadtak. Kinevettek, mikor repülni akartam. S zokogó sokszori bánkódásaimat kacagva állották körül. Mikor repíteni akartam, megkötöztek. Mikor fent szálltam, lecibáltak. Mikor álmodtam, nem zsongtak körül. Fekete varjak gunnyasztottak tábor álló lelkem sátoránál s rút riogással bénították meg bágyadozó akaratomat.

Nem értettek meg. Nem is akartak. Egy háromságot nem tett volna ki, akik elvemet vallották. Egyedül voltam társtalan akaratommal, árválkodó szomorúsággal. Nem is jártam közöttük. Odafent kószáltam. Voltak, akik bolondnak hittek, voltak, akik nem. És én nem voltam sem bölcs, sem bolond. Én én voltam mindig, üldözött voltam még lelkemben is. Gúnyverseket írtak rám piaci veréb csiripolással.

Szomorú csörgéssel mesélnek ezek az üvegcserepek. S a szívem erős asszú vére nem részegít magamon kívül senkit. Pedig amim volt, mind ingyen adtam és amim nem volt, senkisémet adta ingyen. Sirhatnám, de eltagadom tőletek a könnyet. Sajnálak itt hagyni, de futok tőletek. Szerettelek benneket, de nem emlékezem meg rólatok.

Nincs semmim. Minden kihullott a szívemből, mert lyukas zsebnek varrtam fel az életemre. Nem lesz semmim, mert keserves makacssággal mindig fel fogom a fejemet emelni. Mindenütt királynak érzem magamat. Csak innen megyek el koldustarisznyával. Ez a mese kincstár, az iskola mindenemet magának perelte el. Az ártatlan gyermekségemet. Első kiomlott munkás-vérem cseppjeit. Az ifjúságomat gyöngykagyló lelkemmel együtt tépte ki az életemből. A vágyaimat. Sok háborúmat és sok szenvedésemet. Akarásaimat. Az első szerelmem boszorkánykézzel himzett piros királyi palástját. Elveszett Lillám után kiomlott sok könnyem gyöngyfűzérére. Az erőmet. A mindent. És nem adott helyette alamizsnát: reményt.

Minek is záráttátok be azt a karcert, öreg professzorok? Jó volna most nékem szomorú azilumnak. Jól esnék most hideg falához fektetett arccal elmázolni az odapergő könyeket, a lelkem csudálatosan bizarr fotográfiája gyanánt.

Kisírt szemmel nevettem mindig. Bánattal kacagó szomorú igric voltam én itt. Szizifusz voltam és Ikarosz voltam. De minden, amit megdaboltam, hűtlen szerető volt. De minden, amit megakartam, legörgetődött szomorú lelkemre. De minden tollpihe, amit szárnyamnak szedegettem, elégett a mások gyűlöletében vagy közönyében. Beleugrottam néhai jó igric-ősöm, Vitéz Mihály hétmérföldes csizmájába. Nem néztem alá, azért nem szerettek, azért gyaláztak el. Sokat bántottak. Sokan bántottak. Sokszor bántottak és megverték síró kisgyermek lelkemet. De szépen ragyogtak utána a könnyek. Ezért most mindent megbocsátok, elfelejtek.

Pedig nagy és idegen, árnyékszerű óriások robajlottak a lelkemen végig. És nem tudtam, hogy áldjalak, vagy átkozzalak, vén-anyám, alma mater! Nem adtál elég erőt és elég reményt. Nem adtál semmit a te nótázó fiadnak. Mindent másokra koszorúztál. Csak annyit engedté, hogy kenyeremet holt békével megkeressem. Nem tudom: sírjak? Megverjelek? Megáldjalak? Mikor ide jöttem kapudhoz, boldog és gazdag lelkű kisgyermek voltam. Nyúttos volt a ruhácskám, de fejedelmi princnek mutatott a mesebeli tükör. Most koldusan és szegényen megyek el tőled nagy mesekincstár: debreczeni kollégium. Az apáim apák voltak. Szívvel és szóval is. Csak te voltál anyámnak mostohám. És testvéreim testvéreknek mostohák.

Tegnap még jajveszékeltem kapud előtt, öreg kollégium. És nem tudtam, ki sírt így és ki átkozódott valamikor e kapunál? — Szegény őszöm, Csokonai Vitéz Mihály.

Ma rámborult az Alma Mater. Szememben és szemében könnyek. Ma ismét megbocsátok. Ma ismét kacagok kisírt szemekkel.

„Ó, csak Lillát hagyták volna, csak magát nekem! Most panaszra nem hajolna gyászos énekem. Karja közt a búkat elfelejteném s a gyöngykoszorúkat nem irigyleném!”

Most indul nagy újtára árva diák-lelkem. Hétmérföldes csizmáim nagy kongással harangoznak Péterfia-utca kövével. A végén sötét van, nagyon sötét. Sorsom réme vár ott, amit még nem ismerek....

És elmarad mögöttem komor sötétjével, árnyékaival Nagy-Debreczen városa. Proféta-öldöklő nemzeti uraimék csakúgy ébrednek reggel, mint máskor. Mert ez a város profétaöld város. Nagy város és álmos város. Termékeny város, mert megöli a profétákat. Öld is meg mind a profétákat, akik tebenned születtek és ne kívánja azok közül egy se tehozzád hazagörgő koporsóját....

Ki tudja, találkozunk-e még valamikor... Valamikor... Testben, képben, sugárban, haló porban, vagy örökéletű rideg formába ércesedve?... Ki tudja... Hiszen mindent beszél most az álom és mindent visszaragogytat kagylólelkünk szemünkbe ültetett színes gyöngye....

Ballag már a vén diák ... tovább ... tovább ...

Debreczen, 1910 június 27.

Szombati Szabó István.